

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ**

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни вільного вибору студента
підготовки студентів освітнього ступеня магістр
Спеціальність 081 Право**

04 Спеціалізація: Екологічне та природоресурсне право

**Івано-Франківськ
2018 рік**

Розроблено та внесено: Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Розробники програми: Данилюк Леся Романівна – викладач кафедри трудового, екологічного та аграрного права, кандидат юридичних наук

Обговорено та рекомендовано до видання вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» «22» червня 2018 р., протокол № 9

ВСТУП

України на період до 2020 року, протягом 2009 року внаслідок провадження суб'єктами господарювання виробничої діяльності утворилося 1,2 мільйона тонн відходів I-III класу небезпеки. Основна частина цих відходів (0,9 мільйона тонн, або 75 відсотків загального обсягу) віднесена до III класу небезпеки, а відходи I-II класу небезпеки становлять відповідно 3,8 та 299,2 тисячі тонн.

Гострою природоохоронною проблемою є поводження з побутовими відходами. Питомі показники утворення відходів у середньому становлять 220-250 кілограмів на рік на одну особу, а у великих містах досягають 330-380 кілограмів на рік відповідно. Тверді побутові відходи в основному захороняються на 4157 сміттєзвалищах і полігонах загальною площею близько 7,4 тисячі гектарів і лише близько 3,5 відсотка твердих побутових відходів спалюються на двох сміттєспалювальних заводах у містах Києві та Дніпропетровську. За розрахунками, близько 0,1 відсотка побутових відходів є небезпечними.

Значну загрозу для навколишнього природного середовища та здоров'я людини становлять медичні відходи, що містять небезпечні патогенні та умовно патогенні мікроорганізми. В Україні щорічно утворюється приблизно 350 тисяч тонн медичних відходів, що становлять потенційний ризик поширення інфекцій.

В Україні спостерігається тенденція до збільшення обсягу утворених і вивезених на полігони твердих побутових відходів. Обсяг вивезених твердих побутових відходів, який у 2009 році досяг 50,1 мільйона кубічних метрів, збільшується щороку майже на 4 мільйони кубічних метрів. У 2009 році послугами із збирання твердих побутових відходів охоплено 72 відсотки населення.

Серед твердих побутових відходів збільшується частка відходів, які не піддаються швидкому розкладу і потребують значних площ для зберігання. Кількість перевантажених сміттєзвалищ становить 243 одиниці (5,8 відсотка їх загальної кількості), а 1187 одиниць (28,5 відсотка) – не відповідають нормам екологічної безпеки.

На кінець 2009 року в Україні на 2987 складах накопичено більше 20 тисяч тонн непридатних пестицидів, більше половини з яких – невідомі суміші високотоксичних пестицидів, які належать до переліку стійких органічних забруднювачів ООН.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Правовий режим поводження з відходами» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю 081 Право.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є норми права, які регулюють відносини, що виникають в процесі поводження з відходами, здійснення операцій з відходами, оформлення документації для проведення відповідних операцій тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: для успішного вивчення даного курсу студентам необхідна наявність знань з курсу загальної теорії права, конституційного, екологічного, земельного, адміністративного, міжнародного та інших галузей права.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Змістовий модуль 1. Загальна частина.
2. Змістовий модуль 2. Особлива частина.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Правовий режим поводження з відходами» є: продемонструвати та довести студентам зростаючу роль екологічного права на сучасному етапі розвитку країни; акцентувати їхню увагу на важливості правового інституту «поводження з відходами»; ознайомити їх з найбільш проблемними теоретичними та практичними питаннями у сфері поводження з відходами; представити їм норми права, які регулюють відносини, що виникають в процесі поводження з відходами, здійснення операцій з відходами, оформлення документації для проведення відповідних операцій; показати їм значення вказаних норм при регулюванні відносин у сфері поводження з відходами.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Правовий режим поводження з відходами» є: сприяти глибокому засвоєнню студентами нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері поводження з відходами; розвинути у них навички працювати з відповідними документами; навчити їх вмінню застосовувати здобуті теоретичні положення в практичній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- поняття відходів як об'єктів правового регулювання, їх види;
- принципи і напрями державної політики у сфері поводження з відходами;
- види операцій з відходами;
- міжнародно-правові аспекти регулювання відносин поводження з відходами;
- суб'єктів правовідносин у сфері поводження з відходами, їх права та обов'язки;
- основні документи для здійснення операцій з відходами, порядок їх оформлення;
- органи державного управління і контролю у сфері поводження з відходами;
- особливості поводження з окремими класами відходів;
- головні аспекти юридичної відповідальності за порушення

законодавства про відходи.

вміти:

- орієнтуватися у системі нормативно-правових актів у сфері поводження з відходами;
- правильно тлумачити і застосовувати норми, вміщені у відповідних нормативно-правових актах;
- ефективно використовувати норми міжнародних нормативно-правових актів у сфері поводження з відходами;
- аналізувати підходи до регулювання відносини, що виникають в процесі поводження з відходами, здійснення операцій з відходами, оформлення документації для проведення відповідних операцій;
- узагальнювати законодавчі акти та вивчений матеріал;
- досліджувати міжнародну та вітчизняну практику здійснення операцій з відходами;
- оформити документацію для проведення операцій з відходами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина.

Тема 1. Відходи як об'єкти правового регулювання

Поняття відходів як об'єктів правового регулювання. Види відходів (правова класифікація). Принципи і напрями державної політики у сфері поводження з відходами. Поводження з відходами та види операцій з ними. Види міжнародних операцій з відходами.

Тема 2. Міжнародно-правове регулювання поводження з відходами

Міжнародне законодавство в сфері поводження з відходами. Міжнародно-правове регулювання поводження з небезпечними відходами та їхнього транскордонного переміщення. Міжнародно-правове регулювання поводження з радіоактивними відходами. Розширена відповідальність виробника як кращий міжнародний досвід щодо цивілізованого поводження з відходами.

Тема 3. Правове регулювання поводження з відходами в ЄС

Законодавство ЄС в сфері поводження з відходами. Правове регулювання поводження з небезпечними відходами та їхнього транскордонного переміщення в ЄС. Правове регулювання поводження з радіоактивними відходами в ЄС.

Тема 4. Державне управління і контроль у сфері поводження з відходами

Компетенція Кабінету Міністрів України у сфері поводження з

відходами. Повноваження Автономної Республіки Крим у сфері поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами. Повноваження органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища у сфері поводження з відходами. Інші уповноважені органи виконавчої влади у сфері поводження з відходами. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами.

Змістовий модуль 2. Особлива частина.

Тема 5. Правовий режим відходів

Відносини права власності на відходи. Суб'єкти у сфері поводження з відходами. Їх права та обов'язки. Основна документація для здійснення операцій з відходами. Порядок її оформлення.

Тема 6. Правовий режим побутових та промислових відходів

Поняття та види побутових відходів. Поняття та види промислових відходів. Правила експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами. Порядок здійснення операцій з промисловими відходами.

Тема 7. Правовий режим небезпечних відходів

Поняття небезпечних відходів. Провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами. Документи, що подаються для отримання (переоформлення) ліцензії. Організаційні вимоги до провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами. Технологічні вимоги до провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами. Проблеми імпорту/експорту небезпечних відходів.

Тема 8. Правовий режим радіоактивних відходів

Поняття радіоактивних відходів. Обов'язки юридичних та фізичних осіб під час поводження з радіоактивними відходами. Державний облік радіоактивних відходів. Порядок поводження з радіоактивними відходами. Базові міжнародно-правові документи у сфері регулювання радіоактивних відходів.

Тема 9. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері поводження з відходами

Перелік правопорушень у сфері поводження з відходами. Адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної в результаті порушення законодавства у сфері поводження з відходами.

3. Рекомендована література

Базова

1. Екологічне право України : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. – Х. : Право, 2009. – 328 с.

2. Екологічне право України : навч. посіб. / Н.Р.Кобецька. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 352 с.
3. Комарницький В. М., Шевченко В. І., Єлькін С. В. Екологічне право: Навчальний посібник. – 3-є вид. Центр навчальної літератури, К.: 2006. – 224 с.
4. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. Підручник / Під заг. ред. проф. С.М. Кравченко – Львів: Вид. центр ЛНУ, 2002. – 336 с.
5. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 848 с.

Допоміжна

1. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням : конвенція ООН від 22 березня 1989 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_022.
2. Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі : конвенція ООН від 22 травня 20001 року // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_a07.
3. Об'єднана конвенція про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами : конвенція ООН від 05 вересня 1997 року // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_335.
4. Конвенція про запобігання забрудненню моря скидами відходів та інших матеріалів : конвенція від 29 грудня 1972 року // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_127.
5. Протокол про відповідальність і компенсацію за шкоду, заподіяну в результаті транскордонного перевезення небезпечних відходів та їхнього видалення.
6. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті.
7. Директива № 94/62/ЄС Європейського Парламенту і Ради про упаковку і відходи від упаковки.
8. Директива № 91/689/ЄС щодо небезпечних відходів.
9. Директива № 2008/98/ЄС про відходи.
10. Директива № 1999/31/ЄС про захоронення відходів.
11. Директива № 2006/21/ЄС про управління відходами видобувної промисловості.
12. Директива № 2002/96/ЄС щодо відпрацьованого електричного й електронного обладнання.
13. Про відходи : закон України від 05 березня 1998 року № 187/98-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187/98-vr/page2>.
14. Про поводження з радіоактивними відходами : закон України від 30 червня 1995 року № 255/95-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/255/95-вр>.

15. Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми : постанова Кабінету міністрів України від 18 лютого 2016 року № 118 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/118-2016-п>.

16. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами : постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 року № 446 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/446-2016-п>.

17. Про затвердження Правил експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04 травня 2012 року № 196 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [офіційний веб-портал]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0821-12>.

Підручники, додаткова література

1. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / Кол.авт.: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. – Львів. – 2009. – 203 с.

2. Відходи виробництва і споживання та їх вплив на ґрунти і природні води : Навчальний посібник / За ред. В.К. Хільчевського. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 152 с.

3. Управління та поводження з відходами : Підручник / За ред. Т. П. Шаніної. – Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2015. – 270 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені Івана Франка – <http://lib.if.ua/>

3. Наукова бібліотека ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» – <http://lib.pu.if.ua>

4. Сайт Міністерства екології та природних ресурсів України – <http://www.menr.gov.ua>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: комплекти завдань для семінарських занять, пакети тестових завдань, індивідуальні завдання по окремих питаннях, варіанти завдань до модульних контрольних робіт, завдання для заліку.